

*Το οριστικό σχίσμα
Ανατολής-Δύσης
το 1054 μ. Χ.*

*Σύγχρονες
προσπάθειες
για την υπέρβαση
του σχίσματος*

σης «καί ἐκ τοῦ Υἱοῦ»*, όταν γίνεται αναφορά στην εκπόρευση του Αγίου Πνεύματος. Κυρίως όμως οι λόγοι ήταν πολιτικοί και εκκλησιαστικοί. Ο Πάπας θεωρούσε ότι μπορεί να επεμβαίνει και να ρυθμίζει σύμφωνα με τη δική του θέληση τις υποθέσεις της Ανατολικής Εκκλησίας, διεκδικώντας για τον εαυτό του τη θέση της κεφαλής όλης της Εκκλησίας. Ο πατριάρχης Φώτιος αντέδρασε σθεναρά σε αυτές τις απαιτήσεις του Πάπα και οι σχέσεις των δύο Εκκλησιών ψυχράθηκαν. Σιγά σιγά οι διαφορές μεταξύ της Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως και της Ρώμης άρχισαν να γίνονται περισσότερες, αφού και στη θεολογία και στην εξέλιξη της λατρείας η Εκκλησία της Ρώμης ακολούθησε τη δική της πορεία.

Η τραγική κατάληξη αυτής της ρήξης των σχέσεων των δύο Εκκλησιών ήταν το μεγάλο σχίσμα το 1054 μ.Χ., όταν πάπας της Ρώμης ήταν ο Λέων ο Θ΄ και πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ο Μιχαήλ Κηρουλάριος. Τότε ο απεσταλμένος του Πάπα καρδινάλιος Ουμβέρτος, την ώρα της Θείας Λειτουργίας, κατέθεσε στην Αγία Τράπεζα, στον ιερό ναό της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη, ανάθεμα**, το οποίο ανταπέδωσε λίγο αργότερα ο Μιχαήλ Κηρουλάριος.

Η διάσπαση των χριστιανικών Εκκλησιών ήταν μια θλιβερή πραγματικότητα για τη μία, αγία και καθολική Εκκλησία του Χριστού. Από τότε μέχρι σήμερα έγιναν πολλές προσπάθειες για την αποκατάσταση της ενότητας της Εκκλησίας, χωρίς όμως ουσιαστικό αποτέλεσμα. Μια νέα περίοδος για τις σχέσεις των δύο Εκκλησιών άρχισε τον Ιανουάριο του 1964 όταν συναντήθηκαν στα Ιεροσόλυμα ο Οικουμενικός Πατριάρχης Αθναγόρας ο Α΄ και ο Πάπας Παύλος ο Στ΄. Δύο χρόνια περίπου αργότερα, στις 7 Δεκεμβρίου του 1965, πραγματοποιήθηκε η αμοιβαία άρση των αναθεμάτων του 1054 μ.Χ., που για αιώνες υπήρξαν σοβαρό εμπόδιο για την προσέγγιση των Εκκλησιών.

Στην εποχή μας, ο οικουμενικός διάλογος και η προσέγγιση των Εκκλησιών είναι αίτημα επιτακτικό και ελπίδα των πιστών, οι οποίοι προσδοκούν, σύμφωνα με τα λόγια του Χριστού, όλοι να γίνουν ένα («ἵνα πάντες ἓν ὦσιν», Ιωάν. 17,21).

Εικ. 27^η: Η συνάντηση του Οικουμενικού Πατριάρχη Αθναγόρα με τον Πάπα Παύλο Στ΄ στο Βατικανό το 1967, Αρχείο Ν. Μαγγίνα.

* Καί εἰς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, τό κύριον, τό ζωοποιόν, τό ἐκ τοῦ Πατρὸς (καί ἐκ τοῦ Υἱοῦ), ἐκπορευόμενον...

** Βλ. Γλωσσάριο

ΠΑΡΑΘΕΜΑ

«ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖον αἰτοῦσιν καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν, ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρίαν, αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι, Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν».

«Οἱ Ἰουδαῖοι θέλουν θαύματα, οἱ δὲ Ἕλληνες ζητοῦν σοφία, εμεῖς ὅμως κηρύττουμε Χριστὸ σταυρωμένο, ο οποίος εἰς μὲν τοὺς Ἰουδαίους εἶναι σκάνδαλο, εἰς δὲ τοὺς Ἕλληνες μωρία, ἀλλὰ σ' ἐκείνους που εἶναι καλεσμένοι (ἀπὸ το Θεοῦ), Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνες, ο Χριστὸς που κηρύττουμε εἶναι Θεοῦ δύναμη καὶ Θεοῦ σοφία».

Α' Κορ. 1, 22-24

«Ὅπως στο παρελθόν ἡ διαίρεση Ανατολῆς καὶ Δύσης ἀποδείχθηκε μεγάλη τραγωδία καὶ αἰτία μίας θλιβερῆς ἐκπτώχευσης καὶ γιὰ τὰ δύο μέρη, ἔτσι σήμερα ἡ ανανέωση τῆς επαφῆς μεταξύ Δύσης καὶ Ανατολῆς ἀποδεικνύεται ἤδη ὡς πηγή ἀμοιβαίου πλουτισμοῦ».

Κάλλιστος Ware, Ἐπίσκοπος Διοκλείας, Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, μτφρ. Ἰ. Ροηλίδη, ἐκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα 1996, σ. 514

Ερωτήσεις – Ασκήσεις

1. Να συγκεντρώσετε πληροφορίες γιὰ τὸ Σχίσμα τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ νὰ συζητήσετε στὴν τάξη γιὰ τὶς συνέπειές του (θα πρέπει νὰ ἐξετάσετε τὶς συνέπειες τοῦ Σχίσματος γιὰ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν πολιτισμὸ γενικότερα).

2. Νὰ ἀντιστοιχίσετε τὶς παρακάτω λέξεις:

Φώτιος

οριστικὸ σχίσμα

Μιχαὴλ Κηρουλάριος

σύγχρονες προσπάθειες

Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου

ἀπόστολος Παῦλος

1054

πάπας Λέων Θ΄

ἀρση ἀναθεμάτων

πάπας Νικόλαος Α΄

3. Ἡ διάσπαση τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας εἶναι μίᾳ θλιβερῆ πραγματικότητα. Με ποῖο τρόπο, κατὰ τὴ γνώμη σας, θὰ μπορούσαν νὰ γεφυρωθοῦν οἱ διαφορὲς ἀνάμεσα στὶς χριστιανικὲς Ἐκκλησίες;

4. Οἱ διαφορὲς τῶν Ἐκκλησιῶν ἀποτελοῦν ἐμπόδιο γιὰ τὴ διατήρηση καλῶν σχέσεων μεταξύ τῶν χριστιανῶν στὴν καθημερινή ζωή;

18. Οι αιρέσεις νοθεύουν την αλήθεια

- Οι αιρέσεις διαστρέφουν την ορθή διδασκαλία της Εκκλησίας μας
- Οι αιρέσεις απειλούν την ενότητα της Εκκλησίας και τη σωτηρία των πιστών
- Οφείλουμε να γνωρίζουμε τη δογματική διδασκαλία της Εκκλησίας μας και να επαγρυπνούμε για την προστασία της από τον κίνδυνο των αιρέσεων
- Οι σύγχρονες αιρέσεις προκαλούν πολλά προσωπικά, οικογενειακά και κοινωνικά προβλήματα

Αιρέσεις: «πληγή» στο σώμα της Εκκλησίας

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετώπισε η Εκκλησία μας, ήδη από την εποχή των Αποστόλων, ήταν η νόθευση της διδασκαλίας του Χριστού. Κάποιοι χριστιανοί, είτε επηρεασμένοι από άλλες θρησκείες και φιλοσοφίες είτε γιατί έβαζαν τις δικές τους απόψεις πάνω από την πίστη της Εκκλησίας μας, διέδιδαν διδασκαλίες, που ήταν αντίθετες προς την Αγία Γραφή. Αίρεση είναι αυτή ακριβώς η αλληοίωση των δογμάτων* από αυτούς που είτε τα παρερμηνεύουν είτε προσπαθούν να εισαγάγουν στη δογματική διδασκαλία της Εκκλησίας μας ξένες αντιλήψεις.

Αρειανισμός και μονοφυσισμός

Η πρώτη μεγάλη αίρεση στην ιστορία του χριστιανισμού ήταν ο αρειανισμός. Ο Άρειος δίδασκε ότι ο Υιός του Θεού δεν είναι αιώνιος, αλλά είναι κτίσμα του Θεού Πατέρα. Η διδασκαλία αυτή παρερμήνευε το μυστήριο της Αγίας Τριάδας. Η Α΄ Οικουμενική Σύνοδος (Ιούλιος 325 μ.Χ.) καταδίκασε τον Άρειο και τις κακοδοξίες** του και ανέδειξε ένα μεγάλο Πατέρα της Εκκλησίας μας, το Μέγα Αθανάσιο.

Μια άλλη μεγάλη κατηγορία αιρέσεων αναφερόταν στον τρόπο με τον οποίο ενώθηκαν οι δύο φύσεις, θεία και ανθρώπινη, στο πρόσωπο του Χριστού. Ο μονοφυσισμός ήταν από τις σοβαρότερες αιρέσεις που αμφισβήτησαν την ύπαρξη των δύο φύσεων του Χριστού. Ο αρχιεπίσκοπος της Ευτυχίας δίδασκε ότι η θεία φύση του Χριστού απορρόφησε την ανθρώπινη και την εξαφάνισε. Οι μονοφυσίτες έλεγαν ότι, όπως ακριβώς μια σταγόνα ξυδιού διαλύεται όταν πέσει στον ωκεανό, έτσι και η ανθρώπινη φύση του Χριστού απορροφήθηκε από τη θεική. Ισχυρίζονταν, δηλαδή, ότι ο Χριστός είναι μόνο Θεός και όχι άνθρωπος.

Η Εκκλησία μας με τη σύγκληση της Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου διακήρυξε την πίστη της στην αχώριστη ένωση των δύο φύσεων στο ενιαίο πρόσωπο του Χριστού, μιας ένωσης, που έγινε χωρίς αλληοίωση της μίας ή της άλλης φύσης. Οι συνέπειες των αιρέσεων ήταν ανυπολόγιστες. Οι αιρέσεις δι-

Εικ. 28^η: Α΄ Οικουμενική Σύνοδος. Ο Μέγας Κωνσταντίνος περιτοισιζμένος από στρατιώτες και συνοδικούς επισκόπους. Μικρογραφία από χειρόγραφο του 9ου αι.μ.Χ., Vercelli, Βιβλιοθήκη Αρχιεπισκοπής.

Η Εκκλησία μας με τη σύγκληση της Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου διακήρυξε την πίστη της στην αχώριστη ένωση των δύο φύσεων στο ενιαίο πρόσωπο του Χριστού, μιας ένωσης, που έγινε χωρίς αλληοίωση της μίας ή της άλλης φύσης.

Οι συνέπειες των αιρέσεων ήταν ανυπολόγιστες. Οι αιρέσεις δι-

* Βλ. Γλωσσάριο

** κακοδοξία: αιρετική θρησκευτική δοξασία

χασαν την Εκκλησία και δημιούργησαν κλίμα φανατισμού. Οι διαμάχες αυτές έδωσαν την αφορμή στο κράτος να επεμβαίνει στις υποθέσεις της Εκκλησίας, χωρίς να δίνει πολλές φορές τις πιο σωστές λύσεις, αλλά κυρίως έκαναν αρκετούς χριστιανούς να χάσουν την ορθή πίστη και να αποκοπούν από το σώμα της Εκκλησίας.

Και σήμερα πολλοί είναι εκείνοι που νοθεύουν τη διδασκαλία της Εκκλησίας μας. Απομονώνουν κάποιες φράσεις από την Αγία Γραφή, παραποιούν το νόημά τους και παραπλανούν όσους δεν γνωρίζουν την ορθόδοξη διδασκαλία. Με ποικίλα μέσα, όπως διανομή φυλλαδίων, επισκέψεις σε σπίτια κ.ά. προσεγγίζουν πολλούς χριστιανούς και προσπαθούν να τους προσηλυτίσουν*.

Οι πιστοί θα πρέπει να επαγρυπνούν και να μένουν σταθεροί στην ορθόδοξη πίστη και στην Παράδοση της Εκκλησίας μας. Πάνω από όλα, όμως, ο καθένας μας θα πρέπει να γνωρίζει ότι οι αιρετικοί είναι άνθρωποι που έχουν χάσει το δρόμο της σωτηρίας και ότι έχουμε χρέος να τους βοηθήσουμε να επιστρέψουν στην Ορθοδοξία.

Οι συνέπειες των αιρέσεων

Η αντιμετώπιση των αιρέσεων

ΠΑΡΑΘΕΜΑ

«...αιρέσεις μὲν, τοὺς παντελῶς ἀπερρηγμένους, καὶ κατ'αὐτὴν τὴν πίστιν ἀπηλλοτριωμένους, σχίσματα δέ, τοὺς δι' αἰτίας τινὰς ἐκκλησιαστικὰς, καὶ ζητήματα ἰάσιμα, πρὸς ἀλλήλους διενεχθέντας...».

«...οι αιρέσεις αφορούν αυτούς που είναι ολοκληρωτικά αποκομμένοι και αποξενωμένοι από την ορθή πίστη, ενώ τα σχίσματα αποτελούν εσωτερικές διενέξεις για λόγους εκκλησιαστικούς και ζητήματα που μπορούν να επιλυθούν».

Μέγας Βασίλειος, Προς Αμφιλόχιον, Επιστολή Κανονική Α'

«... ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος ἂν μόνον φύγοι τὴν μετὰ τῶν φαύλων ἀναστροφὴν, καὶ τοῖς δικαίοις συναναστρέφεται, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς διαύτην κατὰ ψυχὴν σωτηρίας οὐκ ἀστοχήσοι ποτέ».

«...ο αμαρτωλός, μόνο αν αποφύγει τη συναναστροφή με τους κακούς και αρχίσει να συναναστρέφεται με τους δίκαιους, δε θα αστοχήσει ποτέ ως προς τη δικαιοσύνη και τη σωτηρία της ψυχής του».

**Γρηγόριος Παλαμάς, Ομιλία ΙΗ',
Εἰς τὴν Κυριακὴν τῶν Μυροφόρων**

* προσηλυτίζω: παρασύρω κάποιον να αποδεχτεί τη δική μου θρησκευτική πίστη ή, γενικά, τις ιδέες μου για προσωπικό μου όφελος.

Ερωτήσεις – Ασκήσεις

1. Να συγκεντρώσετε πληροφορίες για τις σύγχρονες αιρέσεις και να συζητήσετε στην τάξη για τον κίνδυνο που αποτελούν για τη ζωή των πιστών.
2. Τι επιπτώσεις έχουν οι αιρέσεις και τα σχίσματα για τη σχέση των μελών μιας κοινωνίας;
3. Αφού διαβάσετε το παράθεμα, να εντοπίσετε τις διαφορές ανάμεσα στα σχίσματα και στις αιρέσεις.
4. Να χαρακτηρίσετε με την ένδειξη Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) τις προτάσεις που ακολουθούν.
 - α) Οι αλήθειες της πίστης μας είναι απόλυτα κατανητές με τη δύναμη της ανθρώπινης λογικής
 - β) Οι αιρέσεις διχάζουν και διαιρούν την Εκκλησία
 - γ) Οι αιρέσεις απειλούν τη σωτηρία των πιστών
 - δ) Οι πιστοί γνωρίζουν τις αλήθειες της πίστης μας και έτσι δεν είναι αναγκαίο να επαγρυπνούν

Οι αιρετικοί με ποικίλα μέσα, όπως διανομή φυλλαδίων, επισκέψεις σε σπίτια κ.ά. προσεγγίζουν πολλούς χριστιανούς και προσπαθούν να τους προσηλυτίσουν.

19. Οι Σύνοδοι της Εκκλησίας μεριμνούν για τη διάσωση της χριστιανικής αλήθειας

- Οι Σύνοδοι αποτελούν βασικό θεσμό της δημοκρατικής οργάνωσης της Εκκλησίας μας και αποκαλύπτουν τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις για ζητήματα πίστης και εκκλησιαστικής ζωής
- Οι Οικουμενικές και τοπικές Σύνοδοι διατυπώνουν και διασαφηνίζουν την αλήθεια της Εκκλησίας μας εξασφαλίζοντας την ενότητά της

Στην προηγούμενη ενότητα μάθαμε ότι κάποιοι προσπάθησαν να κατανοήσουν την πίστη μας αποκλειστικά με τη δύναμη της ανθρώπινης λογικής και ότι έπεσαν σε πλάνες. Οι άνθρωποι αυτοί ονομάστηκαν αιρετικοί και αντιμετώπιστηκαν από την Εκκλησία μας με τη σύγκληση επτά Οικουμενικών Συνόδων από το 325 μ.Χ. έως το 787 μ.Χ.

Πώς όμως λειτουργούσαν οι Σύνοδοι; Αυτό θα το πληροφορηθούμε, παρακολουθώντας από κοντά τις εργασίες της Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου.

Η Δ΄ Οικουμενική Σύνοδος έπρεπε να αντιμετωπίσει την αίρεση του μονοφυσιτισμού. Τη Σύνοδο αυτή συγκάλεσε ο αυτοκράτορας Μαρκιανός στη Χαλκηδόνα, το 451 μ.Χ. Οι αυτοκράτορες συγκαλούσαν πάντα τις Οικουμενικές Συνόδους και παρευρίσκονταν σε αυτές, για να τονίσουν τη σημασία της διευθέτησης των εκκλησιαστικών ζητημάτων για την ενότητα του λαού και για το συμφέρον του κράτους.

Στη Σύνοδο προσκλήθηκαν όλοι οι επίσκοποι της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Πολλοί από τους επισκόπους συνοδεύονταν από μέλη των Εκκλησιών τους, που μπορούσαν να συνεισφέρουν στη λύση των ζητημάτων που θα απασχολούσαν τη Σύνοδο. Η διατύπωση του δόγματος από μια Οικουμενική Σύνοδο, με το φωτισμό του Αγίου Πνεύματος, δεν αποτελεί βέβαια εισαγωγή νέων αληθειών, αλλά ανάπτυξη και διασάφηση της χριστιανικής πίστης, όπως μας την αποκάλυψε ο ίδιος ο Χριστός και την κήρυξαν οι Απόστολοι.

Η έγκριση των αποφάσεων μιας Συνόδου από τον αυτοκράτορα δεν αρκεί για να εξασφαλιστεί το κύρος της. Για παράδειγμα η Σύ-

Η αντιμετώπιση των προβλημάτων της Εκκλησίας από τις Συνόδους

Οι εργασίες της Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου

Το κριτήριο για τα θεμελιώδη θέματα της πίστης μας

Εικ. 29^η: Ο αυτοκράτορας Μαρκιανός ανάμεσα σε επισκόπους της Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου. Μικρογραφία από χειρόγραφο του 16ου αι. μ.Χ., Μονή Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος.

νοδος της Φεράρας-Φλωρεντίας (1438-39μ.Χ.), η οποία αποφάσισε για την ένωση της Ανατολικής Εκκλησίας με τους Ρωμαιοκαθολικούς με τρόπο ταπεινωτικό για την πρώτη, δεν πέτυχε την εφαρμογή των αποφάσεών της, οι οποίες αποδοκιμάστηκαν από τον πιστό ορθόδοξο λαό. Οι αποφάσεις μιας Συνόδου για να γίνουν αποδεκτές πρέπει να εκφράζουν την πίστη του πληρώματος της Εκκλησίας.

*Η Σύνοδος
είναι βασικός θεσμός
της Εκκλησίας μας*

Η σύγκληση Συνόδων αποτελεί ένα ουσιαστικό γνώρισμα της ζωής και της δομής της Εκκλησίας μας και μαρτυρεί τη δυναμική παρουσία του Αγίου Πνεύματος για την αποσαφήνιση και διασφάλιση των σωτηριωδών αληθειών της πίστης μας.

ΠΑΡΑΘΕΜΑ

«μέγα τι χάρισμα δέδωκεν ἡμῖν ὁ Λόγος, ὥστε μή ἐκ τῶν φαινομένων ἀπατᾶσθαι, ἀλλὰ καί μᾶλλον, κἄν ταῦτα κεκαλυμμένα τυγχάνη, διακρίνειν τῇ τοῦ Πνεύματος χάριτι».

«Μεγάλο χάρισμα μάς ἔχει δώσει ο Λόγος, ὥστε να μην ἀπατώμαστε ἀπό τα φαινόμενα, ἀλλά πολύ περισσότερο, ἀκόμα και αν αὐτά δεν εἶναι ξεκάθαρα, να μπορούμε να τα ερμηνεύουμε με τη χάρη του Αγίου Πνεύματος».

Μέγας Αθανάσιος, Κατά Αρειανών

Ερωτήσεις – Ασκήσεις

1. Στη διδακτική ενότητα που αφορούσε τα σχίσματα, μάθαμε ότι στη Δυτική Εκκλησία, ένας άνθρωπος, ο Πάπας, έχει τον τελευταίο λόγο για τα ζητήματα της πίστης. Για ποιο λόγο ήταν αδύνατον να δεχτεί η Ανατολική Εκκλησία αυτή την απαίτηση; Ποια είναι η παράδοση της Εκκλησίας μας για τη λήψη τόσο σοβαρών αποφάσεων;

2. Η σύγκληση Συνόδων με τη συμμετοχή των επισκόπων και των λαϊκών, για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της Εκκλησίας, αποκαλύπτει τη δημοκρατική δομή της. Γνωρίζεις από την ιστορία και άλλες περιπτώσεις που η λήψη αποφάσεων γινόταν με τη συμμετοχή των πολιτών σε συλλογικά όργανα;

3. Στο παράθεμα ο Μέγας Αθανάσιος τονίζει τον ουσιαστικό ρόλο του Αγίου Πνεύματος για την αποκάλυψη των αληθειών της πίστης μας. Πιστεύετε και εσείς ότι ο ρόλος του Αγίου Πνεύματος είναι καθοριστικός στη διατύπωση της δογματικής διδασκαλίας της Εκκλησίας μας; (Να αναπτύξετε τις απόψεις σας με μια σύντομη αναφορά στις αιρέσεις, που εισάγουν «νέες» διδασκαλίες ανθρώπινης προέλευσης).

4. Να συμπληρώσετε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν.

Ηαποτελεί ένα ουσιαστικό γνώρισμα της ζωής και της δομής της Εκκλησίας μας και μαρτυρεί τη δυναμική παρουσία τουγια την αποσαφήνιση και διασφάλιση των.....της πίστης μας.

20. Η αποσαφήνιση της αλήθειας για τις εικόνες

- Η περίοδος της Εικονομαχίας και οι αποφάσεις της Ζ΄ Οικουμενικής Συνόδου
- Την Κυριακή της Ορθοδοξίας η Εκκλησία γιορτάζει τη νίκη της εναντίον των αιρέσεων

Ο μεγάλος Πατέρας της Εκκλησίας μας Ιωάννης ο Χρυσόστομος είχε αναφέρει τα εξής για τους αγώνες της Εκκλησίας: «Ἡ Ἐκκλησία οὐδέποτε γηρᾶ... πολεμουμένη νικᾶ... κλυδωνίζεται, ἀλλ' οὐ καταποντίζεται... παλαίει ἀλλ' οὐχ ἡττᾶται... πυκτεύει ἀλλ' οὐ νικᾶται». Δηλαδή, η Εκκλησία μας μπορεί να αντιμετωπίζει δυσκολίες, να αγωνίζεται εναντίον κάθε είδους εχθρού, αλλιά ποτέ δεν είναι δυνατόν να νικηθεί και να καταστραφεί. Το ίδιο ισχύει και για τον κάθε πιστό. Για το χριστιανό δεν υπάρχουν αζεπέραστα εμπόδια στο δρόμο που οδηγεί στη σωτηρία, αλλιά μόνο σκαλοπάτια που τον ανεβάζουν και τον οδηγούν πιο κοντά στο Θεό.

Αιώνες αργότερα, όταν ξέσπασε μια μεγάλη διαμάχη μέσα στους κόλπους της Εκκλησίας σχετικά με την προσκύνηση των εικόνων, πολλοί φοβήθηκαν ότι η Εκκλησία δε θα άντεχε αυτή την καταιγίδα. Τα λόγια όμως του ιερού Χρυσοστόμου επιβεβαιώθηκαν με τον καλύτερο τρόπο για ακόμη μία φορά.

Η ιερή κληρονομιά των εικόνων έχει τις ρίζες της στους πρώτους αιώνες, όταν οι χριστιανοί ζωγράφιζαν στα τοιχώματα των κατακομβών* ένα σταυρό, ένα ψάρι, ένα κλήμα, αλλια σύμβολα ή αλλια παραστάσεις, για να αποτυπώσουν την πίστη τους στον αληθινό Θεό. Στη συνέχεια, όταν η Εκκλησία βγήκε νικήτρια από τη σκληρή περίοδο των διωγμών, οι χριστιανοί αγάπησαν βαθιά και τίμησαν τις εικόνες. Εικονογράφησαν τους τοίχους των ναών με τις εικόνες του Χριστού, της Παναγίας και των Αγίων. Αλλιά και στα σπίτια τους είχαν πάντα ένα μικρό εικονοστάσι και η προσευχή μπροστά στην εικόνα ήταν μια ζωντανή συνομιλία με ένα αγαπημένο ιερό πρόσωπο. Στις χαρές και στις λύπες τους οι εικόνες τους στήριζαν και μετάγγιζαν γαλήνη στην ψυχή τους.

Ἦρθε όμως μια εποχή, που μια μερίδα χριστιανών υποστήριξε πως δεν μπορούμε να εικονίζουμε το πρόσωπο του Χριστού, επειδή ο Θεός είναι πνεύμα και το πνεύμα δεν εικονίζεται. Αυτοί ήταν οι Εικονομάχοι. Η πλειοψηφία όμως των χριστιανών παρέμενε πιστή στην παράδοση και τη διδασκαλία της Εκκλησίας.

Όπως υποστήριζαν οι φίλοι των εικόνων, ο Υιός του Θεού έγινε άνθρωπος και έζησε ανάμεσα σε ανθρώπους και επομένως μπορεί να ει-

Εικ. 30^η: Η Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδος, Θεοφάνης Στρελίτζας. Σύλληψη στο νάρθηκα του καθολικού της Μονής Σταυρονικήτα, 16ος αι. μ.Χ., Άγιον Όρος.

* Βλ. Γλωσσάριο

*Η Εκκλησία
αγωνίζεται και νικά*

*Η αγάπη
των χριστιανών
για τις εικόνες*

*Η αίρεση
της Εικονομαχίας*

